

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 566/2023-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED], zastúpenej JUDr. Michalom Tomaschekom, advokátom, Laténska 67, Bratislava, proti rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 15Co/14/2017-286 z 24. apríla 2019 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/140/2020 z 26. apríla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 9. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľka a žalovaný boli závetnými dedičmi poručiťky, ktorá zomrela v októbri 2013 a dedičstvo po nej – približne 10 000 eur nadobudli v polovici osvedčením o dedičstve z júna 2014. Sťažovateľka sa následne žalobou z decembra 2014 proti žalovanému domáhala zaplatenia polovice pohľadávky poručiťky z bezdôvodného obohatenia 19 000 eur. Tvrdila, že žalovaný pred smrťou poručiťky previedol z jej účtov na svoje účty približne 28 000 eur. Z dokazovania na okresnom súde vyplynulo, že poručiťka v roku 2007 predala byt za 2,5 milióna Sk a išla žiť do domova dôchodcov, ktorému darovala 300 000 Sk, 1,5 Sk uložila na účty, z ktorých priebežne mienala a obdarúvala žalovaného, sťažovateľku a iných príbuzných. Sťažovateľka svoje tvrdenia doplnila a uviedla, že poručiťka mala v roku 2011 na termínovanom účte 10 189 eur a na termínovanej vkladnej knižke 27 500 eur. V nadväznosti na to bolo zistené, že poručiťka mala vkladnú knižku, ktorej prístupujúcim majiteľom od roku 2009 bol žalovaný, pričom z tejto vkladnej knižky

vo februári a apríli 2013 bolo žalovanému prevedených 10 200 eur a 18 000 eur, ktoré žalovaný vnímal ako dar od poručiťky. Toto tvrdenie okresný súd vyhodnotil tak, že nepreukazuje, že by šlo o dar poručiťky žalovanému. Keďže šlo o bezdôvodné obohatenie, na vydanie ktorého je v jednej polovici oprávnená sťažovateľka ako dedička, žalobe sčasti o 14 100 eur vyhovel. Okresný súd doplnil, že nie je dôvod, aby táto pohľadávka poručiťky musela byť prejednaná v dedičskom konaní.

3. Na odvolanie žalovaného krajský súd rozsudok okresného súdu ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom po zopakovaní dokazovania zmenil tak, že žalobu sťažovateľky zamietol. Primárne dospel k záveru, že sťažovateľka nemala podať žalobu o plnenie, ale určovacou žalobou sa mala domáhať, že tvrdená pohľadávka poručiťky z bezdôvodného obohatenia patrí do dedičstva po poručiťke. Odkázal na rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 3MCdo/4/2013, 3Cdo/332/2007, 4Cdo/267/2009 a č. k. 5Cdo/33/2016, ktoré rešpektujú princíp úradnej ingerencie súdu do nadobúdania dedičstva. Z týchto záverov krajský súd dospel k tomu, že dedičské konanie nemožno obchádzať žalobou dediča na vydanie veci. Poukázal na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 369/2012, podľa ktorého návrh na dodatočné prejednanie dedičstva možno podať potom, ak bolo právoplatne určené, že vec patrí do dedičstva a dedič na podanie návrhu na dodatočné prejednanie, predmetom ktorého môže byť aj pohľadávka, nie je časovo obmedzený. Okresným súdom podporne označené závery rozhodnutí Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/226/2011 a Najvyššieho súdu SSR č. k. 4Cz/80/83 o tom, že možno vecne rozhodnúť o žalobe na plnenie aj bez prejednanja pohľadávky v dedičskom konaní a prejudiciálne si vyriešiť, či je sťažovateľka dedičkou poručiťky, označil za ojedinelé.

4. Okrem toho krajský súd dospel k záveru, že ak sťažovateľka tvrdila, že sa žalovaný na úkor poručiťky bezdôvodne obohatil, mala preukázať, že peniaze z vkladnej knižky vybral proti jej vôli. Keďže to nepreukázala, neuniesla k tejto skutočnosti dôkazné bremeno. Neobstojí argumentácia sťažovateľky o negatívnej dôkaznej teórii, podľa ktorej nemožno od nej požadovať, aby preukázala neexistenciu darovacej zmluvy, pretože mala preukázať pozitívnu skutočnosť. Naopak, krajský súd považoval za preukázané, že žalovaný sa so súhlasom poručiťky pristúpením k zmluve o vklade stal spolujiteľom vkladnej knižky a po výbere peňazí v apríli 2013 požiadal o jej zrušenie. Z toho potom dospel k záveru, že poručiťka súhlasila s tým, aby sa žalovaný stal spolujiteľom. Okrem toho poručiťka zomrela až v októbri 2013 a dotedy mala priestor peniaze žiadať späť, čo však neurobila.

5. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie. Pri dovolacom dôvode podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) tvrdila, že v rozpore s právom na spravodlivý súdny proces ju názor krajského súdu núti absolvovať konania o určení, že pohľadávka patrí do dedičstva a až následne o zaplatenie pohľadávky, v ktorom pre jej premlčanie nebude úspešná. Krajskému súdu vytkla nedostatok odôvodnenia a nevysporiadanie sa s jej námietkami. Pri dovolacom dôvode podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sťažovateľka krajskému súdu vytkla odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázkach (i) určovacej žaloby od rozhodnutí č. k. 3Cdo/112/2004, 3Cdo/144/2010, 2Cdo/28/2009, 1Cdo/69/2008, podľa ktorých na takejto žalobe absentuje naliehavý právny záujem, ak možno žalovať priamo na splnenie povinnosti, a (ii) negatívnej dôkaznej teórie od rozhodnutí č. k. 6Obdo/16/2018, 6Cdo/81/2010, 4Cdo/13/2009, podľa ktorých dôkazné bremeno o existencii bezdôvodného obohatenia znáša postihnutý a neexistujúca skutočnosť sa nedokazuje.

Pri dovolacom dôvode podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovateľka za v dovolacej praxi nevyriešené označila, že podanie určovacej žaloby, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi, prichádza do úvahy len pri majetku, ktorý nepodlieha premlčaniu, keďže ani dedičské konanie, ani konania o určenie, že pohľadávka patrí do dedičstva, nemá vplyv na plynutie premlčacej doby.

6. Najvyšší súd ústavnou sťažnosťou namietaným rozsudkom dovolanie sťažovateľky zamietol. Pri odklone v otázke naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe najvyšší súd analyzoval sťažovateľkou uvedené rozhodnutia. Podľa rozhodnutia č. k. 3Cdo/112/2004 je záver o existencii naliehavého právneho záujmu výsledkom posúdenia, či určovacia žaloba spornosť práva odstraňuje a zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom aj tak bude nasledovať ďalšie konanie. Podľa rozhodnutia č. k. 3Cdo/144/2010 má žalobca naliehavý právny záujem na žalobe o určenie vlastníckeho práva vždy, ak je žalovaný zapísaný ako vlastník. V rozhodnutí č. k. 2Cdo/28/2009 sa najvyšší súd len všeobecne vyjadril k naliehavému právnemu záujmu, keď zrušil odvolacie rozhodnutie pre nedostatočne zistený skutkový stav. Podľa rozhodnutia č. k. 1Cdo/69/2008 žaloba o určenie do dedičstva medzi dedičmi a tretími osobami nič nevyrieši, keďže spornosť otázky, čo patrí do dedičstva, je aktuálna iba medzi dedičmi, preto nemali žalobcovia na určenie, že pohľadávka z bezdôvodného obohatenia patrí do dedičstva, naliehavý právny záujem a jej zapltenia sa mali domáhať žalobou o plnenie. Z tohto rozhodnutia bola podľa najvyššieho súdu na vec sťažovateľky aplikovateľná len tá časť, že spornosť otázky, čo patrí do dedičstva, je aktuálna iba medzi dedičmi, ďalšia už nie, keďže sťažovateľka nežalovala tretiu osobu, kedy by bola opodstatnená žaloba o plnenie. Z toho najvyšší súd uzavrel, že rozhodnutia č. k. 3Cdo/144/2010 a č. k. 2Cdo/28/2009 neriešili otázku vymedzenú sťažovateľkou a od ustálených právnych záverov dovolacieho súdu z rozhodnutí č. k. 3Cdo/112/2004 a č. k. 1Cdo/69/2008 sa krajský súd neodklonil, naopak, rozhodol v súlade s nimi.

7. Najvyšší súd namietaný záver o prednosti určovacej žaloby nepovažoval za formalistický, bez zohľadnenia špecifickej vlastnosti pohľadávky – premlčania. K tomu doplnil, že určovacia žaloba odstráni spornosť pohľadávky, vytvorí pevný základ pre vzťahy medzi sťažovateľkou a žalovaným a predíde žalobe o plnenie. Najvyšší súd na podporu záveru, že spornosť o predmete dedičstva odstráni určovacia žaloba, poukázal na rozhodnutia č. k. 1Cdo/183/2009, 3Cdo/178/2006 a už krajským súdom spomenuté rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 369/2012. Najvyšší súd sa námietkou odklonu v otázke negatívnej dôkaznej teórie nezaoberal. Dovolacie námietky vo vzťahu k nesprávne zvolenému druhu žaloby vyhodnotil ako neopodstatnené, preto pre nespôsobilosť ovplyvniť rozhodnutie krajského súdu považoval za nadbytočné riešiť námietky vo vzťahu k zamietnutiu žaloby pre neunesenie dôkazného bremena. Najvyšší súd sa nestotožnil ani s námietkou nedostatku odôvodnenia, keď krajský súd presvedčivo odôvodnil zamietnutie žaloby nesprávnym druhom žaloby, neunesením dôkazného bremena a naviedol sťažovateľku na spôsob ochrany jej práva s poukazom na judikatúru najvyššieho súdu a ústavného súdu.

III.

8. Podľa sťažovateľky krajský súd a ani najvyšší súd nevysvetlili, okrem všeobecnej formulácie o nemožnosti obchádzať dedičské konanie, prečo má podaním určovacej žaloby postupovať tak, že sa jej právo na zapltenie pohľadávky premlčí, keďže určovacia žaloba ani dedičské konanie nemá vplyv na plynutie premlčacej lehoty. Sťažovateľka s odkazom na českú judikatúru

rešpektujúcu princíp ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva poukazuje na závery, že z dôvodu premlčania pohľadávok poručiteľov sú dediči legitimovaní uplatniť si ich zaplatenie priamo žalobou o plnenie, v konaní o ktorej si príslušný súd predbežne posúdi okruh dedičov a veľkosť ich dedičských podielov.

9. Sťažovateľka súdom vytýka, že aplikovali neaplikovateľnú judikatúru len o vlastníckom práve k veciam. Zdôrazňuje, že súdmi odporučený postup je aplikovateľný len na majetok nepodliehajúci premlčaniu. Podľa sťažovateľky nemá naliehavý právny záujem na určení, že pohľadávka patrí do dedičstva, keď sa jej zaplatenia môže domôcť priamo žalobou o plnenie. Konštatovaniu najvyššieho súdu o nemožnosti aplikácie záveru rozhodnutia č. k. 1Cdo/69/2008 vytkla, že nekonkretizoval rozdiel medzi spormi medzi dedičmi a tretími osobami, a len dedičmi, keď nemožno podať priamo žalobu o plnenie. Sťažovateľka súdom vytýka nedostatok odôvodnenia k nutnosti preukázať neexistujúcu skutočnosť. Podľa sťažovateľky nikdy nedošlo k prejavu vôle poručiteľky darovať peniaze žalovanému, preto bolo objektívne nemožné uniesť dôkazné bremeno k neexistujúcej darovacej zmluve. Poukazuje na skutočnosti, ktoré svedčali v prospech nedarovania peňazí žalovanému.

IV.

10. Treba uviesť, že ak krajský súd primárne zamietol žalobu pre nesprávny druh žaloby, nadbytočne skúmal skutkový stav a dospel k záveru, že sťažovateľka nepreukázala obohatenie žalovaného bez právneho dôvodu. Zamietnutie žaloby krajským súdom z dvoch dôvodov spôsobilo, že najvyšší súd vecne preskúmal dovolacie námietky týkajúce sa len jedného z dôvodov zamietnutia žaloby – nesprávne zvoleného druhu žaloby, a k záverom o neunesení dôkazného bremena sťažovateľky sa nevyjadril. To v spojení s obsahom ústavnej argumentácie, z ktorej možno vyvodiť, že sťažovateľka namieta nesprávnosť skutkových záverov, ktorá pre viazanosť najvyššieho súdu zisteným skutkovým stavom nemôže byť predmetom dovolacieho prieskumu, zakladá vo vzťahu k rozsudku krajského súdu právomoc ústavného súdu preskúmať ústavnú udržateľnosť skutkových záverov. K sťažnostnej námietke o nesprávnom skutkovom závere treba uviesť, že ústavnoprávny prieskum sa obmedzuje na otázku, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k zjavnému skutkovému omylu, a teda či proces vykonania a hodnotenia dôkazov nebol postihnutý takou vadou, ktorá by mala za následok vyvodenie takého skutkového záveru, ktorý by bol vzhľadom na potrebnú mieru dôkazu či už extrémne nelogický, alebo arbitrárny, a preto ústavne neudržateľný.

11. Krajský súd dospel k záveru, že sťažovateľka nepreukázala, že by žalovaný vybral a previedol peniaze proti vôli poručiteľky. Tento záver bol, hoci to krajský súd výslovne v odôvodnení neuviedol, výsledkom presunu dôkazného bremena v závislosti od aktuálnej skutkovej a dôkaznej situácie. Sťažovateľka preukázala majetkové obohatenie žalovaného výpismi z vkladnej knižky poručiteľky, no následne sa pre nemožnosť objektívne preukázať neexistenciu darovania presunulo dôkazné bremeno týkajúce sa darovania na žalovaného. Hoci žalovaný priamym dôkazom nepreukázal existenciu darovacej zmluvy, vykonaným dokazovaním a medzi stranami nesporným skutkovým stavom bolo preukázané, že poručiteľka aj sťažovateľku, aj žalovaného obdarúvala. Následne sa dôkazné bremeno presunulo opäť na sťažovateľku, ktorá mala preukázať, že poručiteľka prejavila nesúhlas s výberom peňazí, v prospech čoho nesvedčal ani len nepriamy dôkaz.

12. Preukázané, nie bežné, no medzi poručiiteľkou a stranami obvyklé obdarúvanie poručiiteľkou svedčí v prospech tvrdenia, že výber peňazí žalovaným z vkladnej knižky bol dar. Predpokladom aplikácie právnej normy o vydaní bezdôvodného obohatenia, z ktorej sťažovateľka pre seba vyvodzovala priaznivé následky, je nielen preukázanie majetkového obohatenia, ale aj prijatie plnenia bez právneho dôvodu. V spore sťažovateľky neboli preukázané všetky predpoklady aplikácie normy o bezdôvodnom obohatení. Hoci sťažovateľka preukázala majetkové obohatenie žalovaného, po opätovnom presune dôkazného bremena zo žalovaného na ňu nevyvrátila z nepriamych dôkazov vyplývajúce skutkové závery o darovaní. Krajský súd nejasnosť skutkového stavu odstránil voľným hodnotením dôkazov s prihliadnutím na bežné správanie medzi poručiiteľkou a stranami sporu, čo pri bezvýslednom dokazovaní zodpovedá negatívnej fikcii objektívneho dôkazného bremena, keď sa rozhodne tak, ako by neobjasnený znak skutkovej podstaty nebol naplnený.

13. Krajský súd voľným hodnotením dôkazov dospel k skutkovým záverom, prostým zjavného skutkového omylu. Pre skutkové závery o zamietnutí žaloby nebolo rozhodujúce, ktorá strana mala k akej skutočnosti dôkazné bremeno, ale zistený skutkový stav viac svedčiaci v prospech darovania. Preto na právnom závere o nesprávnej aplikácii negatívnej dôkaznej teórie krajský súd nezaložil svoje rozhodnutie. K dovolacej, rovnako sťažnostnej námietke o odklone od rozhodovacej praxe v otázke neunesenia dôkazného bremena, napriek jej vecnému neprejednaniu najvyšším súdom, v nadväznosti na ústavnú udržateľnosť skutkového záveru krajského súdu možno doplniť, že žiadne rozhodnutie, na ktoré sťažovateľka poukázala, nevychádzalo z obdobnej skutkovej situácie. K všeobecnému záveru z rozhodnutia č. k. 6Obdo/16/2008, že dôkazné bremeno o existencii bezdôvodného obohatenia znáša postihnutý, treba uviesť, že nestačí preukázať len majetkové obohatenie, ale aj niektorú zo skutkových podstát. Z rozhodnutí č. k. 4Cdo/13/2009 a č. k. 6Cdo/81/2010 sťažovateľka len všeobecne cituje, že nemožno požadovať preukázanie neexistujúcej skutočnosti.

14. Pokiaľ ide o porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vo vzťahu k ústavnou sťažnosťou namietanému rozsudku najvyššieho súdu o nedôvodnosti dovolania, treba vychádzať z toho, že ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené. Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitráry) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07).

15. Podstatnou sťažnosťou námietkou proti rozsudku najvyššieho súdu je nesúhlas s právnym záverom, že sťažovateľka sa má žalobou o určenie domáhať, že pohľadávka patrí do dedičstva. Toto nesprávne právne posúdenie sťažovateľka v dovolaní namietala ako odklon od rozhodovacej praxe o naliehavom právnom záujme na určovacej žalobe a nevyriešenú otázku s prihliadnutím na možné premlčanie pohľadávky. K tomu treba uviesť, že otázka správnosti druhu žaloby

nie je spôsobilá ovplyvniť zamietnutie žaloby pre skutkové závery. Aj keby krajský súd neskúmal správnosť zvoleného druhu žaloby a stotožnil by sa s prípustnosťou žaloby o plnenie, dospel by k rovnakému skutkovému záveru o nepreukázaní obohatenia bez právneho dôvodu.

16. Treba súhlasiť s najvyšším súdom, že rozhodnutia, od ktorých sa mal krajský súd odkloniť v otázke správne zvoleného druhu žaloby, neriešili totožný skutkový stav. No na strane druhej, sťažovateľka, poukazujúc na v nich vyjadrené všeobecné definície, trvala na tom, že na určovacej žalobe nemá naliehavý právny záujem, keďže môže žalovať priamo o plnenie. Z rozhodnutia č. k. 1Cdo/69/2008, ktoré bolo veci sťažovateľky skutkovo najpodobnejšie (vydanie bezdôvodného obohatenia), najvyšší súd aplikoval časť právneho záveru, že otázka spornosti, čo patrí do dedičstva, je aktuálna iba medzi dedičmi. Keďže vo veci sťažovateľky šlo o spor iba medzi dedičmi, dospel k záveru, že iba žaloba o určenie je účinným prostriedkom odstránenia spornosti existencie pohľadávky medzi sťažovateľkou a žalovaným. Sťažovateľka sa nemohla priamo domáhať zaplatenia bezdôvodného obohatenia, pretože pohľadávka poručiťky nebola prejednaná v dedičskom konaní.

17. Hoci najvyšší súd záver o prednosti určovacej žaloby podporil svojou rozhodovacou praxou, táto je nepriliehavá k okolnostiam veci sťažovateľky. Z rozhodnutia č. k. 1Cdo/183/2009 neplynie záver, že by spornosť pohľadávky medzi sťažovateľkou a žalovaným nemohla byť odstránená žalobou o plnenie, keď predmetom sporu bolo určenie spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti do dedičstva a sporným okruh účastníkov konania. Ani záver z rozhodnutia č. k. 3Cdo/222/2010 o vecnej legitimácii na určovacej žalobe, že vec patrí do dedičstva, nemožno aplikovať na vec sťažovateľky, keďže nenamietala, že by ako dedička nemohla určovaciu žalobu podať.

18. Nevyriešenou dovolacou otázkou o prednosti určovacej žaloby pri pohľadávkach, ktoré sa premlčujú, ktorou sťažovateľka prevažne podporila svoju argumentáciu o správne zvolenom druhu žaloby, sa najvyšší súd nezaoberal. K tomu možno doplniť, že od vyriešenia tejto otázky nezáviselo rozhodnutie krajského súdu. Otázka momentu začatia plynutia premlčacej lehoty pri dodržaní odporúčaného postupu by bola aktuálna, ak by po určovacom spore, dodatočnom dedičskom konaní, súdy žalobu sťažovateľky o plnenie zamietli pre premlčanie. K poukazu sťažovateľky na českú judikatúru k tejto nevyriešenej otázke možno uviesť, že vychádza zo sporov medzi dedičmi a tretími osobami, nielen medzi dedičmi. To je rozdielnosť, ktorú vzhliadol aj najvyšší súd a pre ktorú neaplikoval záver rozhodnutia č. k. 1Cdo/69/2008, že sa zaplatenia pohľadávky treba domáhať žalobou o plnenie, nie žalobou o určenie predmetu dedičstva.

19. Preto možno dospieť k záveru, že od krajského súdu by sa očakávalo jasnejšie zamietnutie žaloby len pre nepreukázanie tvrdeného skutkového stavu, bez nadbytočného záveru o nesprávnom druhu žaloby. No na druhej strane ak by bolo zamietnutie žaloby odôvodnené len nesprávne zvoleným druhom žaloby, od najvyššieho súdu by sa očakávalo priliehavejšie, vecnejšie zdôvodnenie so súvisom ku skutkovým konkrétnostiam, reflektujúce na ťažiskové argumenty sťažovateľky (neexistencia naliehavého právneho záujmu, odstránenie spornosti existencie pohľadávky výlučne určovacou žalobou, rozdielnosti súdnej ochrany vlastníckeho práva k veciam s právom na zaplatenie pohľadávky, ktorá sa premlčuje). Oba ústavnou sťažnosťou namietané rozsudky majú v rovine podústavného práva nedostatky, no v rovine ústavnej konečné rozhodnutie o zamietnutí žaloby je výsledkom odôvodneného, skutkovo prostého záveru o nepreukázaní všetkých predpokladov vydania bezdôvodného obohatenia. To vylučuje porušenie práva

sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a obsahovo zhodného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto je ústavná sťažnosť proti obom namietaným rozsudkom zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

V.

20. Na okraj k úvahám najvyššieho súdu možno uviesť, že im chýba racionálne zdôvodnenie, prečo by sa spornosť existencie pohľadávky poručiteľky proti žalovanému neodstránila predbežným posúdením pri žalobe o plnenie. Najmä, ak bolo v dedičskom konaní rozhodnuté, kto a v akom podiele je dedičom. Preto sa nejaví ako súladné s účelom prednosti žaloby o plnenie, v rámci ktorej sa predbežne posúdi existencia práva a definitívne vyrieši spor, lipnúť na neefektívnej, spor definitívne neriešajúcej určovacej žalobe, po ktorej by v prípade pozitívneho určovacieho rozsudku mali nasledovať dodatočné dedičské konanie a žaloba o plnenie. Nemožno sa stotožniť so záverom vytrhnutým z kontextu, že otázka spornosti predmetu dedičstva je aktuálna iba medzi dedičmi a žaloba o plnenie je prípustná iba medzi dedičmi a tretími osobami. Ak by tento paušálny záver platil opačne, tak žaloba o určenie by bola v sporoch medzi dedičmi a tretími osobami neprípustná, čo je pri spornosti vlastníctva svedčiaceho v prospech nedediča k veciam vylúčené. Ak sú medzi dedičmi a tretími osobami prípustné oba druhy žalôb, tak nemožno plošne, bez zohľadnenia konkrétneho skutkového stavu, dospieť k záveru o neprípustnosti žaloby len preto, že stranami sporu sú len dediči.

21. Možno doplniť, že ak má poručiteľ dlhy alebo pohľadávky proti tretím osobám, tak postačuje, aby sa v spore o zaplatenie preukázalo, že na dedičov prešli pohľadávka alebo dlh bez potreby rozhodnutia o ich prejednaní v dedičskom konaní. Pokiaľ je takýto postup súdnou praxou akceptovaný vo vzťahu k tretím osobám, nemožno ho kategoricky a absolútne vylúčiť medzi dedičmi. Možno súhlasiť, že súdmi odporučený postup nie je v okolnostiach veci sťažovateľky najúčinnějšíou ochranou jej práva. Voľba druhu žaloby je v dispozičnej sfére žalobcu. Procesne je obmedzená prípustnosť len k určovacej žalobe. Zo žiadnej normy nemožno vyvodiť, že žaloba o plnenie nie je prípustná, ak nebolo určovacím rozsudkom rozhodnuté o existencii práva, najmä ak túto skutočnosť možno predbežne posúdiť v spore o splnenie povinnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu